

Nr 32.

Uppläst och godkänd hos Första kammaren den 17 mars 1911.

— — — — Andra kammaren den 17 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen i anledning af väckt motion om ändring i lagen den 18 oktober 1907 angående ryttare-, soldat- och båtsmanstorps befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar i stamhemmanet.

(Lagutskottets utlåtande nr 15.)

Till Konungen.

Vid innevarande riksdag har enskild motionär framställt förslag om viss ändring i lagen af den 18 oktober 1907 angående ryttare-, soldat- och båtsmanstorps befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar i stamhemmanet.

Såsom motionären erinrat, är det enligt 1 § i lagen angående ryttare-, soldat- och båtsmanstorps befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar i stamhemmanet den 18 oktober 1907 ägare till lägenhet, som där omförmäles, medgifvet att inom natt och år, efter det lägenheten uppläts, för ändamål, som i lagen afses, göra ansökning om anteckning i lagfartsprotokollet, att lägenheten utgör område, som varit till ständigt ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp anslaget. Har upplåtelsen skett, innan lagen träd i kraft, skulle enligt lagen i dess ursprungliga lydelse ansökningen hafva gjorts före den 1 juli 1908, hvilken tidpunkt dock sedermera genom lag den 25 juni 1909 utsträckts till den 1 juli 1911.

Bihang till Riksd. prot. 1911. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 15 Häft. (Nr 32—34.)

Enligt lagens 2 § kan jämväl ägare af hemman, hvartill hör område, som utgör eller utgjort dylikt torp, göra ansökning, som nyss nämnts. I sådant fall kan ansökningen göras när som helst, innan området afsöndrats från hemmanet.

Motionären ifrågasätter nu, att berörda i 1 § första stycket stadgade tid af natt och år måtte räknas icke från det upplåtelse af lägenheten skett, utan från den dag lagfart å densamma beviljats.

Äfven om en sådan tidsbegränsning som den af motionären förordade blefve stadgad, skulle det i allt fall fortfarande som hittills komma att inträffa, att ägare af lägenheter, som här afses, af en mer eller mindre ursäktlig obekantskap med lagen eller af annan anledning försutte äfven en sålunda bestämd tid och därmed blefve i saknad af den förmån, som den ifrågavarande lagstiftningen velat bereda. Om man emellertid af särskilda skäl och under särskilda omständigheter ansett sig kunna, i syfte hufvudsakligen af egnahemsidéns förverkligande i hithörande fall, vidtaga de anordningar, som skett genom denna lag, torde det äfven vara riktigt och lämpligt, att man, i den mån det utan åsidosättande af annans rätt låter sig göra, söker ytterligare tillgodose nämnda intresse genom ett än vidare fullföljande på den inslagna vägen. Detta synes utan fara kunna ske genom borttagande af de angifna tidsbegränsningarna för ansökning, som här afses. Då nämligen det publikationsförfarande, som omnämnes i lagens 5 §, naturligen skulle, oberoende af en sådan ändring, fortbestå, lära därmed vederbörande rättsägarers intressen fortfarande vara tillbörligt tillgodosedda. Hvad inteckningshafvare angår, komma dessa, formellt sedt, härigenom ej i sämre ställning, än om stamhemmanets ägare begagnar sin rätt enligt lagens 2 §, hvilken rätt, som nämnts, redan för närvarande måste anses ej vara inskränkt till viss tid. Och hvad den sistnämnde angår, synes ej heller dennes berättigade intresse böra kunna hindra, att lägenhetsägaren först senare betjänar sig af en rätt, som i allt fall en gång stått honom öppen, och hvaremot stamhemmanets ägare, när helst den göres gällande, fortfarande kan göra yrkande, som omförmäles i lagens 3 §.

Lagutskottet vid 1907 års riksdag yttrade i anledning af de då väckta motioner, som ligga till grund för ifrågavarande lag, bland annat:

»Motionärens förslag innehåller icke någon viss tidsgräns, efter hvilken anteckning till lagfartsprotokollet om afsöndrad lägenhets egenkap af knekttorp ej skulle göras.

Skulle en sådan tidsgräns utsättas, borde den väl bestämmas med hänsyn till den tid, då indelningsverket i dess helhet kan väntas hafva

upphört, men då en beräkning häraf för närvarande ej är möjlig och ännu ett jämförelsevis stort antal rusthåll och rotar äro effektiva, har utskottet ansett, att bestämmandet af en sådan tidsgräns, därest den anses lämplig, bör blifva beroende af framdeles skeende lagstiftning.

Hvad ofvan anförts gäller emellertid endast de torp, som afsöndras, efter det lagen trädt i kraft. Har ett knekttorp dessförinnan afsöndrats, synes dess ägare, för vinnande af befrielse från inteckning, böra vara skyldig därom göra ansökan inom viss kortare tid, t. ex. före den 1 juli 1908.»

Då Riksdagen ansett sig kunna tillstyrka den ofvan förordade anordningen, har Riksdagen förutsatt, att en sådan absolut tidsgräns som den af 1907 års lagutskott afsedda förr eller senare skulle komma att stadgas, eller med andra ord att hela den ifrågavarande lagstiftningen inom en icke alltför aflägsen framtid kommer att upphävas.

Af den beräkning angående antalet i riket befintliga torp af ifrågavarande beskaffenhet, som vid tillkomsten af förevarande lag inom lagutskottet verkställdes, framgår, att antalet utgjort 25,278.

År 1909 inhämtades af en på föranstaltande af chefen för justitiedepartementet verkställd utredning, att lagen då kommit till användning i allenast omkring 1,500 fall.

Antalet effektiva rusthåll och rotar vid armén och båtsmanshället vid början af hvar och ett af åren 1904—1910 framgår af följande sammanställning, som hållits Riksdagens lagutskott till handa:

År.	Effektiva rusthåll och rotar vid	
	armén.	båtsmanshället.
1904	14,489	251
1905	12,034	200
1906	10,103	157
1907	8,382	139
1908	7,122	113
1909	6,322	102
1910	5,758	92

Den sålunda skedda årliga minskningen i antalet torp kommer naturligen att fortgå. För närvarande torde det emellertid vara synnerligen vanskligt att fixera någon bestämd tidpunkt, då samtliga rotar, som här afses, äro ineffektiva. Riksdagen har därför ej ansett lämpligt,

att någon för alla förhållanden gällande sluttid för begagnande af den ifrågavarande rätten för närvarande utsättes.

Ehuru det synes Riksdagen tydligt, att den nu ifrågasatta lagändringen, äfven utan att det uttryckligen utsäges, bör gälla till förmån jämväl för dem, som vid tiden för ändringens ikraftträdande kunna hafva försuttit den för närvarande stadgade tid för ansökning, hvarom är fråga, har dock Riksdagen för undanröjande af all tvekan i sådant afseende ansett detta böra uttalas i lagtexten.

Riksdagen får alltså anmäla, att Riksdagen på grund af hvad sålunda förekommit för sin del antagit följande

Lag

*om ändrad lydelse af 1 § i lagen den 18 oktober 1907 angående
ryttare-, soldat- och båtsmanstorps befriande i vissa fall från
ansvar för inteckningar i stamhemmanet.*

Härigenom förordnas, att 1 § i lagen den 18 oktober 1907 angående ryttare-, soldat- och båtsmanstorps befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar i stamhemmanet skall hafva följande ändrade lydelse:

1 §.

1. Är lägenhet afsöndrad från hemman och varder, då lagfart sökes eller eljest, inför vederbörlig domstol styrkt, att lägenheten utgör område, som varit till ständigt ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp anslaget, må på ansökning af lägenhetens ägare anteckning om sådant förhållande införas i lagfartsprotokollet.

2. Har sådan anteckning skett, vare lägenheten, där ej nedan annorledes stadgas, fri från ansvar för inteckning för fordran, som meddelats i stamhemmanet eller del däraf; och skall inteckningen oafkortad gälla i återstoden af den intecknade fastigheten, ändå att med öfriga rättäggande ej är sålunda aftaladt.

Deenna lag träder i kraft genast efter utfärdandet och skall äga tillämpning jämväl i fråga om lägenheter, som dessförinnan upplåtits.

Stockholm den 17 mars 1911.

Med undersåtlig vördnad.